

УДК 883(091): 82-1.015

DOI: 10.31475/fil.dys.2020.10.08

ТАДЕЙ КАРАБОВИЧ,

доктор філологічних наук, професор

(м. Люблін, Польща)

**Збереження міфічних цінностей літератури
як гаранту існування духовної парадигми присутності
у творчості Віри Вовк**

Статтю присвячено збереженні міфічних цінностей літератури як гаранту існування духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк. Інтерпретація цієї проблематики окреслюється завдяки акцентуванню основних мотивів, які поетеса використовувала в своїй творчості. Акцентується увага на християнських паралелях, на грецьких та римських міфах і на широкому спектрі рідної української етнокультури Карпат. На загальному тлі здійсненого аналізу постає ширший висновок про існування духовної парадигми мислення Віри Вовк. Ідеалістичний світогляд поетеси, з'єднується з художніми світами, які можуть існувати поруч і взаємно доповнюватись.

Ключові слова: Віра Вовк, міфічні цінності, духовні парадигми, релігійні мотиви, ідеї, символи.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У статті розглядаються загальні наукові поняття про збереження у творчості Віри Вовк міфічних цінностей літератури, як гаранту існування духовної парадигми присутності. Художні системи міфічних цінностей у творчості відомої поетеси, неодноразово цікавили українських літературознавців (Н. Гаврилюк, Ю. Григорчук, О. Смольницька, В. Мацько). Відомий вчений проф. Олександр Астаф'єв створив навіть окрему категорію досліджень духовної парадигми присутності, яку виклав у фундаментальній праці «Художні системи українського зарубіжжя» (Київ, 2000). Маючи основи існуючих вже теоретико-методологічних моделей, легше розглядати систему сукупності філософських основ парадигми присутності і міфічних цінностей літератури у творчому феномені Віри Вовк.

Аналіз досліджень і публікацій... Наукові дослідження про збереження міфічних цінностей літератури, як гаранту існування духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк, виникли в період незалежності України (1991-2019). Вони є важливою темою українського літературознавства. У статті пропонується вибрані погляди про системи понять і уявлень поетеси створені в українському

літературознавстві, з зазначенням аспекту творчості Віри Вовк, як української еміграційної письменниці. Тому до обговорення включено дослідження Олександра Астаф'єва [1, 2, 3, 11], Н. Гаврилюк [6], Ю. Григорчук [7, 8] Т. Карабовича [9, 21], В. Мацька [10], О. Смольницької [15, 16, 17, 18], Л. Тарнашинської [19], Т. Ткаченко [20]. Прикликується також дослідження членів Нью-Йоркської групи: Б. Бойчука [12] і Б. Рубчака [13].

Формулювання цілей статті... **Метою статті** є визначити важливість питання міфічних цінностей літератури як гаранту існування духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк. **Завдання статті** полягає в тому, щоб показати наукову новизну представленої теми. Тому статтю вершить парадигмальний крилатий, а водночас міфічний вислів Віри Вовк: «Поезія — це містичне спілкування з красою і я хочу ділитися цим щастям».

Виклад основного матеріалу... Під темою збереження міфічних цінностей літератури, як гаранту існування духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк (Віра-Лідія-Катерина Селянська, мешкає у Ріо-де-Жанейро), ми розуміємо різні форми міфічного, філософського та поетичного вислову авторки. Дискурс статті, не обмежується якимось часовими рамками, він охоплює всю творчість поетеси. Проте, щоб науково узагальнити матеріал і не наводити до змісту статті окремих творів, творчість поетеси розглядається, як питання синтезу і погляду на різні культури та релігії.

У різних формах вислову Віри Вовк, завжди є помітна літературна парадигма присутності. В поезії, прозі, в п'єсах авторки, навіть в спогадах, чи листуванні — завжди можна знайти міфічний елемент духовності. Недарма в назагал філософсько-міфічних висловленнях, поетеса вселяє християнські паралелі (Біблія, апокрифи, народні звичаї) та структури міфу, як вічні цінності (міфологеми, міфемі і міфоніми) [9].

Окрему увагу поетеса концентрує на українських мономіфах. Це відомі в культурі України гуцульські мотиви. В творчості Віри Вовк вони адаптовані до літературного дискурсу, як образи подорожей героїв, адже Віра Вовк не народилася корінною гуцулкою, і вивчала гуцульські мономіфи, ніби зовні, за схемою: «вихід — ініціація — повернення». Це певною мірою нагадує творчість відомого співця Гуцульщини — Михайла Коцюбинського, з його твором «Тіні забутих предків», де автор також не був корінним гуцулом. Нешаблонною стежкою до порівняння у світ дитинства, може бути збірка віршів Віри Вовк «Зі скрині забутих предків». Поетеса створила її, як однойменний

цикл-спогад в 2013 році (видання: Ріо-де-Жанейро, 2019). Ось яскравий вірш з цієї збірки з елементами примарного гуцульського мономіфу:

Деся гудуть бубни, лунають літаври,
шалений Чугайстер при ватрі стрibaє,
а я розмовляю флюярою з ільмами
й дивлюсь за плавбою баранчиків неба.

Так плинуть наші літа...
Злітають з небес метеори,
ледівці тонуть, гинуть народи,
що там це людське, єдине горе?

Що там наша гражда, хазяйство,
краса, потуга і слава?
Черемош колись буйволом був,
І навіть він висихає.

Залишиться танець Чугайстра при ватрі,
язиком вогню в повітрі записаний,
залишиться пісня, що в листі дрижить.
Що боже – во віки буде. (вірш «**Чугайстер**»)

Міфологемний гуцульський Чугайстер, явиться поетесі як герой її давніх спогадів. На полонині відбувається дійство ватри, оберегу життя, проходить стрибання через вогонь при участі «розмов флюяри з ільмами», з хмаринками на небі «плавба баранчиків неба», з красою, потугою і славою — як зауважує поетеса. Попри казковий образ, Віра Вовк має свідомість, що життя в такий конфігурації надто швидко проминає, що «ледівці тонуть, гинуть народи», себто відбувається міфічне дійство життя з його есхатологічною схемою проминання: «народження — життя — смерть».

Віра Вовк у своїй творчості відкликається також до церковної проблематики [20]. До молитов та голосінь, як чогось природного для неї і рідного. Прикликає грецькі та римські міфи, часом образи латино-американської культури і широкий спектр згадуваної вже рідної української історії [10]. В загальному плані — міф, як ідею оповіді, Віра Вовк пояснює через емоції і чуттєві образи серця. Недарма її творчий дискурс нагадує метамову, де категорії свідомості і буття занурюються у абстрактні полотна:

«Ходиш, Пречиста, серед ночі
Ослід ложа
І кладеш вухо на наше серце
У кригах горя.

З топилища полонки забираєш
Переманом
Зависть, перепих, самолюбство –
Чорне свято.

З кучугур леду для зіниці
Розгортаєш
Чудовий розцвіт любови й миру,
Що не в'яне» (Вірш «Перемен»).

На збереження міфічних цінностей літератури у творчості Віри Вовк звернула увагу дослідниця дискурсу відомої поетеси, Юлія Григорчук [7]. Вона аналізуючи аспекти екзистенційних ідей та кодів творчості поетеси писала: «На відміну від європейського модернізму, в художній парадигмі якого домінували екзистенціали страху і відчаю, українська література пропагує пафос національного самоствердження й духовного стоїцизму, а в осмисленні екзистенціальних ідей опиралась на національну філософську традицію, передусім кордоцентризм Григорія Сковороди і Памфила Юркевича. Це підкреслює й Наталія Михайловська, зазначаючи, що «українська ментальність – сприятливий ґрунт для розвитку й формування екзистенційно-кордоцентричного типу філософствування» [8, с. 152].

Фактично Юлію Григорчук, відому дослідницю творчого феномену поетеси, цікавили релігійно-християнської мотиви Віри Вовк. Вона їх бачила у творчості поетеси, як острови духовності [7]. Тому писала, зокрема: «Унікальне поєднання філософії екзистенціалізму і глибокої релігійно-християнської духовності – визначальна риса творчості [...] Віри Вовк. Глибокий художній і філософський потенціал авторки ще не отримав ґрунтовної літературознавчої рецепції, що зумовлює актуальність досліджень у цьому напрямку» [8, с. 152].

Юлія Григорчук, звернула також увагу на міфічність досвіду життя у творчому дискурсі Віри Вовк. Зробила це на прикладі цитування роздумів відомого поета і художника Святослава Гординського. Ця характеристика Юлії Григорчук, в якийсь мірі нагадує мономіфну схемему оніричного погляду на дійсність (життя як свідомий сон). Вона

стверджувала: «Людина незвичайної долі і досвіду, обдарована багатьма талантами, Віра Вовк вибудувала власний художній світ на основі християнської філософії й моралі. «Все, що вона висловлює, – підкреслює Святослав Гординський, – є виявом її світогляду, точніше, християнського світогляду. Її християнство є, передусім, сила, що формує її слово, її саму, сила, що дозволяє їй відкривати несподівану трансцендентну суть і «другий» зміст, сховані в реальності речей» [8, с. 152].

Цей дискурс, дослідниця продовжила дуже важливими рядками: «Високі ціннісні орієнтири дозволили письменниці вистояти і не зламатись у стрімких коловоротах історії ХХ століття, перейти через охоплену вогнем Європу, а потім понад тридцять років плекати в собі за океаном духовний образ Батьківщини. У цих умовах щоденного опору абсурдній реальності вагомою силою протидії була струнка парадигма вищих вартостей і нова гуманістична філософія, «єдина, – за словами Жана-Поля Сартра, – яка надає людині гідності,... яка не робить із неї об'єкта». Письменниця гостро відчуває кризу суспільної моралі, потребу духовного оновлення людства – звідси глибока філософська наповненість її прози. Крізь призму релігійного екзистенціалізму осмислює Віра Вовк долю особистості в сучасному світі, долю українця, українця-емігранта, емігрантамитця. Гайдеггерівська теорія пошуку сенсу життя, к'єркегорівська філософія морального вибору, ясперівська стратегія духовного стоїцизму, бердяївська концепція свободи творчого самоздійснення лежать в основі її великих прозових творів – повістей «Духи й дєрвші», «Вітражі», «Старі панянки», – формуючи систему мотивів, яка структурно організовує ці твори в триптих» [8, с. 152].

Своєрідним доповненням теми міфічних цінностей у творчості Віри Вовк є погляд Ольги Смольницької на творчий феномен поетеси. Відома дослідниця творчості Віро Вовк зауважує: «Творчості В. Вовк притаманна теофанія (богоявлення), причому це спостерігається в усіх жанрах – і навіть у спогадах, які фіксують події, подібні до релігійного чуда. Ліричний герой письменниці безпосередньо спостерігає явище божества (як язичницького, так і монотеїстичного – Господа Бога); так само візіонер спілкується зі святими, янголами. Богоявлення (якщо згадати християнське свято) органічно вкладається в українську обрядову картину світу, але розвинуте саме у гармонійної індивідуальності. Також (згідно з працею М. Еліаде «Священне і мирське», або «Сакральне і профанне») можна виокремити і наявну у текстах В. Вовк кратофанію, тобто ієрофанію, яка полягає у проявленні

надприродної сили. Сюди можна зарахувати магичні та ін. явища» [15, с. 152].

Переосмислюючи буття, Ольга Смольницька зупиняється на деталях міфічного світу Віри Вовк, аналізує окремі образи і символи в її творчості. Дослідниця слушно зауважує: «У випадку спілкування героя письменниці із сакральним спостерігається і таке явище, як ієрогамія [20, с. 24] – тобто «священне взяття шлюбу»: наприклад, святі жінки – черниці – заручались із Христом (як свята Катерина Сіенська), самі черниці – Христові наречені. Героїня В. Вовк часто самодостатня, ієрогамія для неї – остаточна реалізація цілісності. Окремі жіночі персонажі авторки не проти профанного шлюбу чи інших стосунків із земною людиною, але тим цікавіше стежити за поєднанням в їхньому шляху священного і мирського – як-от в Іштар-Інанні («Напис на скарабею») або в інших героїв. Для персонажа В. Вовк, який перебуває на межі та проходить ініціацію, або вже досяг Самості, Господь або конкретний святий – це покровитель і друг (*patronis et amicis*). У героїв В. Вовк і самої письменниці це св. Франциск Ассизький, свята Катерина (точніше, кілька святих із цим іменем), св. Тереза Мала, та ін. *Passio* (страждання) Ісуса чи святого стає стражданням конкретного героя або героїні (у фемінінному випадку вона може наближатися до образів Марії Магдалини або інших святих жінок). Персонаж відчуває Христовий біль, життя емігранта чи іммігранта (або іншої постаті під час випробовувань) – це сорозп'яття. Таке сприйняття зумовлюється творчим баченням, талантом письменниці: образ гранично візуалізується, і автор (і як деміург, і як реципієнт – споглядач картини чи іншого твору, вірянин на богослужінні, тощо) ототожнює себе з певною постаттю» [15, с. 154].

Цікавий погляд на творчість Віри Вовк висказала відома поетеса Надія Гаврилюк. Вона, як дослідник творчості Віри Вовк, констатувала, що мандрівка для В. Вовк є не забаганкою туриста, а глибокою потребою паломництва до святинь. Свідчення того – повість «Спілкування з опалевим метеликом», романи «Книга Естери», «Паломник» та інші твори. «Спілкування з опалевим метеликом» – релігійно-містична повість. Назва відлунює суфійським потрактуванням людської душі, котра подібна до метелика. Отже, можна розглядати цей твір як алегорію розмови з душею. На користь такого тлумачення свідчить ім'я метелика – Морфо. Адже воно споріднене з морфемою – частинкою слова. Опалевий метелик – душа персонажа, його сокровенна частка, яку він чи життєвий прагматизм (а саме надсадним прагматизмом страждає персонаж у зачині повісті)

витіснили так, що душа була в опалі – непомітною та непоміченою. І ось цей «ефект крилець метелика» (Р. Бредбері) спрацьовував проти героя, бо відкидання душі збіднювало його світ і світ довкола нього. І хоч професор аж ніяк не безпомічний у житті поза наукою про комах і лише позірно нагадує Доктора Серафікуса В. Домонтовича, усе ж у його житті бракує «радості в саді душі», гармонії Божественного. Принаймні до зустрічі з Морфо – власною душею й душею сотвореного світу. Бракує сталості, визначеності та форми. Подолати цю аморфність і допомагає спілкування з Морфо. Пізнання себе, за Г. Сковородою. Справді, повість нагадує його філософські трактати, та й окремі формальні елементи, як-от поєднання прози з віршами, теж споріднює В. Вовк із українським Сократом. Визначальна риса чи не всіх творів письменниці – тяжіння до афористичності, «драми ідей». І це завжди та сама драма людської величі та малості («щоб бути великим, не конче стояти на виду»), яка виявляється у вимірі окремого людського життя, у контексті історії роду, в історичних стежинах рідної нації» [6, с. 32-33].

Про науковий дискурс Надії Гаврилюк з погляду символіки, а отже і міфічних цінностей, відгукнувся відомий дослідник творчості Нью-Йоркської групи Олександр Астаф'єв. Вчений звернув увагу на монографію Надії Гаврилюк «Під плахтою неба: поезія Віри Вовк» (Дрогобич: Коло, 2019). Слід сказати, що монографія хоч і присвячена вивченню поезії Віри Вовк найновішого періоду — 2000-х років, є ширшою літературознавчою книгою про міфічність образів у творчому феномені поетеси. Як зауважує вчений, поезію Віри Вовк авторка монографії розглядає в єдності з біографією та у зв'язку з окремими творами її прозового доробку. Тому Олександр Астаф'єв стверджує: «Віра Вовк, крім фізичного, пише й про інші світи, інші площини або сфери буття, насамперед про астральну сферу. З перебуванням в «інших світах» пов'язана ціла група істот, які причетні до нашого буття, можуть нам подавати певні знаки, хоч належать вони до загадкових явищ і не вкладаються в традиційні наукові концепції. У просторово-часових відношеннях, вважає поетеса, існують інші «форми життя», зокрема душі померлих (вірш «Портрет» - пам'яті Ярослава Татомира, вірш «Будова», де оживає душа чудового поета Пауля Целана); різні посередники при переході до іншого світу на взірець Фафніра з однойменного вірша, або героїнь збірки «Жіночі маски»: Евридика, Аріядна, Ніоба, Леда, Іфігенія, Кассандра, Цірцея, Медея і т.д. Окремої уваги заслуговують «астральні істоти», насамперед чорні ангели, пов'язані з демонічними силами: чорні ангели і чорти із «Вселенної містерії», «Тихої музики серед гамору», «Нев'янучого квіту», сатана,

сирени, відьми, русалки із «Нев'янучого квіту» та ін. Та є ще світлі ангели (з «Тихої музики серед гамору», «Будови», «Нев'янучого квіту», «Євангелії буття»), архангели і херувими з «Вселенної містерії», Ісус Христос (з «Бердо», «Рай-дерева»), Будда з «Нев'янучого квіту», Шіва і Вишну з багатьох інших творів. «Доки людина молиться за когось любого серцю, - пише Надія Гаврилук, - вона чинить добру річ. Щойно людина починає молитися комусь, обожнюючи його, вона, іноді сама того не помічаючи, впадає в гріх ідолопоклонства. З цієї надмірної любові і виникає колізія поеми «Гріх святости» [3].

Заглиблюючись у зміст монографії Надії Гаврилук Олександр Астаф'єв підкреслює: «З такою ж ясністю проступає в книзі і теза про духовний світ, щаблі вдосконалення людини, ступені розвитку самосвідомості, які можуть розвиватися від фізичного рівня до інтелектуального і духовного, причетності до абсолюту, незнищенності і безсмертя. У книзі Рамачараки найвища стадія духовного вдосконалення називається космічною свідомістю, при якій досягається єдність всього живого, одного життя, що заповнює галактику» [3].

Безумовно, тема збереження міфічних цінностей літератури, як гаранту існування духовної парадигми присутності у Віри Вовк, займає важливе місце. На думку вченого, за такий духовний стан, відповідає сфера підсвідомості. Тому Олександр Астаф'єв запитує: «Чи можна назвати поезію Віри Вовк релігійною? Чи доцільно реставрувати сьогодні релігійне мистецтво, навіть після його останніх великих досягнень, як католицька проза Барбе д'Оревілі, Огюста Вільє де Ліль-Адана, Жоріса-Карла Гюїсмана, Леона Блуа чи нашої Наталени Королеви? Звісно, релігійна тенденція приносить шкоду мистецтву, так само, як тенденція суспільна або моральна, бо художній твір не може бути навмисне, заздалегідь релігійним. Класично прекрасного мистецтва вже нема, воно сьогодні не можливе. І душі згадуваних письменників-католиків стоять на грані двох світів, у них тріпоче майбутнє, та вони безсилі творити нове життя» [3].

Отже вчений не вважає, що поезія Віри Вовк, вписана в категорію лишень релігійної традиції. Олександр Астаф'єв бачить її ширше і об'ємніше і наводить приклад: «Теургію як давню «субстанціональну єдність творчості, забарвленої містикою», осмислював Володимир Соловйов, відзначаючи єдність земного й небесного начал у сакральному мистецтві. Його послідовником можна назвати Михайла Ореста, пославшись на поему «Книги міст». З цього приводу на сайті «Золотої пекторалі» 21 серпня цього року я опублікував окрему статтю: «Що ж творить майстер слова: поезію чи саме буття? (Видіння Михайла

Ореста і провідні естетичні тенденції у сучасній ліриці?»). Микола Бердяєв наголошує: «Творчість художника у межах своїх – теургічне діяння. Теургія є творчість вільна, звільнена від нав'язливих норм цього світу. Але в глибині теургічної дії розкривається релігійно-онтологічний, релігійний смисл сутнього. Теургія – межа внутрішнього устремління художника, його діяння в світі... Теургія є діяння вище, ніж магія, бо воно – діяння разом із Богом, продовження творення разом із Богом». Бачимо тут цінності вічні і незмінні, чиста душа людини, ясні думки, чиста свідомість, здатність керувати своєю внутрішньою енергією, збагачуватися новими духовними можливостями, потребу усвідомити свої гріхи і покаятися, дякуючи Богу за кожен прожитий день. «Чиста творчість душі – надзвичайно емний образ, - підкреслює Надія Гаврилюк, аналізуючи поему «Гріх святости». – Бо він говорить про творення власної душі, про її будування у чистості і святості. Щоб душа була непідвладна зазіханню пекельних пожеж ворога людського роду. В світлі ж уточнення про історичний підтекст антагоністами стають дві землі: Земля Іскриста (Україна) і, образно мовлячи, Земля Пожеж (Росія). Якщо пожежа має виразно негативну конотацію стихійного лиха і руйнування, то іскра наділена позитивною семантикою будівництва, бо ж співвідноситься з іскрою таланту, даного Богом. Земля Іскриста – земля талановитих людей». Ми свідомі, що ці замітки не претендують на всебічний аналіз проблематики поезій Віри Вовк і її рецепції у книзі Надії Гаврилюк. Це лише дороговказ, що визначає напрямок спроби вплинути на перетворення нашої свідомості, перебудови світоспоглядання, які допоможуть сумістити найвищі істини, справжні духовні цінності із звичайними буднями життя у фізичному світі. Духовність – це не грецький «круг Ойкумени», пласкої землі на спинах трьох китів і непорушного небозводу з намальованими зірками. Бо духовність – це потреба пізнати себе, відчути свої резерви духу і ототожнити себе з абсолютном. Творчість у своєму першоджерелі пов'язана із невдоволенням цим світом. Спокута йде від Бога, Розп'ятого і Жертовного» [3].

Прикликані наукові погляди українських літературознавців Н. Гаврилюк, Ю. Григорчук, О. Смольницької, В. Мацька, відкривають нову сторінку творчого візерунку Віри Вовк. Вони констатують, що творчість поетеси йде від її серця, тому вона сповнена такої чистоти і міфічності, філософії та життєвого досвіду. Як казав О. Астаф'єв: «Творчість йде від людини. Творчість має творити кращий світ, а не предмети, в яких завжди залишатиметься розрив між суб'єктом і

об'єктом. Тому творчість теургічна, це співпраця Бога і людини заради нового життя, заради царства Божого на землі» [3].

Висновки та перспективи досліджень... Метою статті було переосмислити важливість загальних наукових понять про збереження міфічних цінностей літератури, як гаранту існування духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк.

Підставою до створення статті були різні наукові роботи сучасних українських літературознавців. Але найбільшу увагу приділено поглядам Юлії Григорчук, Ольги Смольницької і Надії Гаврилюк. Це вчені, які особисто спілкувалися з Вірою Вовк, отже їх науковий дискурс позначений індивідуальним стилем і, що цікаво, суб'єктивною парадигмою. Підсумковим голосом залишається літературознавчий погляд відомого вченого Олександра Астаф'єва, який поклав літературознавчі підвалини про історію Нью-Йоркської групи другої та про творчий феномен Віри Вовк.

Вчені у своїх наукових дослідженнях, відкрили творчий дух поезії Віри Вовк в її міфічних оконтуреннях, закріплюючи літературознавчу думку про феномен еміграційної поетеси. Цікаво, що дослідники пишучи про український аспект творчості Віри Вовк, звертали увагу на річище світової поезії, яка впливала на силует української письменниці [3], [10], [21].

Олександр Астаф'єв у вступному слові до антології «Поети Нью-Йоркської групи», порівнює аспект творчості Віри Вовк з літературною еміграцією старшого покоління та українськими поетами шістдесятниками [11]. Це нове в українському літературознавстві. Але до порівнянь творчої дороги Віри Вовк з еміграційною літературою і материком 60-х рр., вдалася також Ольга Смольницька [16, 17, 18]. Вчені звернули увагу на наближені літературні дороги Віри Вовк і Київської школи. Аспектом який еднав поетесу і українських дисидентів, були міфічні цінності. (див.: О. Астаф'єв. «Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі». Київ, 2000, Ю. Григорчук: «Проза Віри Вовк: виміри сакрального». Брустурів, 2016). Ці міфічні цінності, були гарантом існування духовної парадигми присутності. Виражений в творчості Віри Вовк верлібр, стремління до модернізму і сюрреалізму, надавав глибокого сенсу її міфічній творчості [3].

Наукові роботи представлені в статті, не є єдиними, де презентовано феномен та ідейні зв'язки Віри Вовк поезією з шістдесятників і поетами Київської школи. Бібліографія наукових досліджень про поетесу, нараховує чимало одиниць, тому представлена

тема, повинна зацікавити інших дослідників, щоб її розвинути і продовжити.

Безумовно, тема буде мати в майбутньому своє продовження. Нею будуть цікавитися майбутні літературознавці, історики літератури та вчені в різних університетських осередках України. Взагалі українське літературознавство визначає майбутній науковий дискурс, духовної парадигми присутності у творчості Віри Вовк.

Список використаних джерел і літератури:

1. Астаф'єв О. Поетичні системи українського зарубіжжя / О. Астаф'єв. – К.: Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2005.–64 с.
2. Астаф'єв О. Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі / О. Астаф'єв. – К.: Наукова думка, 2000. – 268 с.
3. Астаф'єв О. Три кити в океані безмежжя. <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2019/12/10/125411.html> (режим доступу: 2020-01-25)
4. Вовк В. Жіночі маски – Wira Wowk. Kobiece maski [Пер. з укр. мови Тадей Карабович]. Люблин, 2014. 148 с.
5. Вовк В. Проза / Віра Вовк. – К.: Родовід, 2001. – 446 с.
6. Гаврилюк Н. Під плахтою неба: поезія Віри Вовк. – Дрогобич: Коло, 2019. – 168 с.
7. Григорчук Ю. М. Проза Віри Вовк: виміри сакрального. Брустурів : Дискурсус, 2016. 364 с.: іл.
8. Григорчук Ю. Екзистенційні мотиви в повістевому триптиху Віри Вовк // Теоретична і дидактична філологія: зб. наук. праць / [за заг. ред. Г. Л. Токмань]. – К., 2011. – С. 131-140. - Вип. 10.
9. Карабович Т. Міфопоетика Нью-Йоркської групи: Монографія / Тадей Карабович; відп. ред. Р. Радішевський; наук. консультант О. Астаф'єв. – К.: Талком, 2017. – 464 с. (Серія «Студії з україністики». Випуск XXI).
10. Мацько В. «Конкуренція» альтернативних парадигм в жанрово-стильовій та поетикальній системі Віри Вовк // Актуальні проблеми сучасної філології та культурології: постмодерністські парадигми. – Хмельницький: ФОП Заколотний М.І., 2016. – С.217-226.
11. Поети «Нью-Йоркської групи». Антологія / Упоряд. текстів О. Г. Астаф'єва, А. О. Дністрового; Передм. О. Г. Астаф'єва. – Харків : Веста : Вид-во «Ранок», 2009. – 256 с. – (Українська муза).
12. Поза традиції. Антологія української модерної поезії в діаспорі / Упор. Б. Бойчук. – Київ – Торонто – Едмонтон – Оттава, 1993. – 474 с.
13. Рубчак Б. Міти чужинки: Уваги до творчості Патриції Килини / Богдан Рубчак // Сучасність. – 1968. – Ч. 1(85). – С. 25.
14. Смольницька О. О. Компаративний аналіз «мерехтливої міфології» у вибраній поезії Віри Вовк і Патриції Килини // Кременецькі компаративні студії. Вип. VI. Т. 1. 2016. С. 254 – 269.
15. Смольницька О. Єгипетський дискурс і народне християнство як мова

символів у поезії Віри Вовк і Патриції Килини / Ольга Смольницька // Філологічний дискурс. – 2017. – Вип. 6. – С. 149–163.

16. Смольницька О. Культурна самоідентифікація ліричного героя у вибраній поезії Віри Вовк: *aesthetica interior* // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур : матеріали ІХ міжнародної наукової конференції. (Острог, 20-21 травня 2016 р.). / ред. кол. : І. Д. Пасічник, Д. М. Шевчук та ін. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2016. Вип. 17. С. 151 – 160.

17. Смольницька О. Проблема асиміляції архетипів (на матеріалі оповідань Віри Вовк «Родина» та «Ангел» зі збірки «Святий гай»)) / О.Смольницька // Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць. Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Вип.33. – Ч.2. – К.: Твім інтер, 2009. – С. 680 – 692.

18. Смольницька О. О. Міфологічні та реалістичні орієнтири вибраної поезії української письменниці в Ріо-де-Жанейро Віри Вовк у зіставленні з іншомовними віршами українських поетів у діаспорі / Смольницька О. О. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2016. – №24. – Т. 2. – С. 82 – 84.

19. Тарнашинська Л.Б. Презумпція доцільності: Абрис сучасної літературознавчої концептології: [монограф. дослідж.] / Людмила Тарнашинська. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 543 с.

20. Ткаченко Т.І. Реінтерпретація Нового Завіту в «Карнавалі» Віри Вовк / Тетяна Ткаченко // Літературознавчі студії. Київський національний у-т ім. Т.Шевченка. – Вип. 10. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. – С. 314–317.

21. Karabowicz T. Motywy sakralne w poezji «Grupy Nowojorskiej» jako ważny element twórczości oraz ogniwo łączące ukraińską tradycję literacką (Сакральні мотиви у поезії Нью-Йоркської групи як важливий елемент творчості та зв'язку з українською літературною традицією) // Султанівські читання : [збірник статей] / редкол. : І. В. Козлик (голова) й ін. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2016. Вип. V. С. 200 – 210.

References:

1. Astafiev O. Poetychni systemy ukrainskoho zarubizhzhia / O. Astafiev. –К.: Instytut literatury im. T.H. Shevchenka NAN Ukrainy, 2005.–64 s.

2. Astafiev O. Ukrainska emihrantska poeziia u strukturno-semiotychnii perspektyvi / O. Astafiev. – К.: Naukova dumka, 2000. – 268 s.

3. Astafiev O. Try kyty v okeani bezmezhzhia. <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2019/12/10/125411.html> (rezhym dostupu: 2020-01-25)

4. Vovk V. Zhinochi masky – Wira Wowk. Kobiece maski [Per. z ukr. movy Tadei Karabovych]. Liublyn, 2014. 148 s.

5. Vovk V. Proza / Vira Vovk. – К.: Rodovid, 2001. – 446 s.

6. Havryliuk N. Pid plakhtoiu neba: poeziia Viry Vovk. – Drohobych: Kolo, 2019. – 168 s.

7. Hryhorchuk Yu. M. Proza Viry Vovk: vymiry sakralnogo. Brusturiv : Dyskursus, 2016. 364 s.: il.
8. Hryhorchuk Yu. Ekzystentsiini motyvy v povistevomu tryptykhu Viry Vovk // Teoretychna i dydaktychna filolohiia: zb. nauk. prats / [za zah. red. H. L. Tokman]. – K., 2011. – S. 131-140. - Vyp. 10.
9. Karabovych T. Mifopoetyka Niu-Yorkskoj hrupy: Monohrafiia / Tadei Karabovych; vidp. red. R. Radyshevskiy; nauk. konsultant O. Astafiev. – K.: Talkom, 2017. – 464 s. (Seriiia «Studii z ukrainistyky». Vypusk KhKhI).
10. Matsko B. «Konkurentsiiia» alteratyvnykh paradyhm v zhanrovo-stylovii ta poetykalnii systemi Viry Vovk // Aktualni problemy suchasnoi filolohii ta kulturolohii: postmodernistski paradyhmy. – Khmelnytskyi: FOP Zakolodnyi M.I., 2016. – S.217-226.
11. Poety «Niu-Yorkskoj hrupy». Antolohiia / Uporiad. tekstiv O. H. Astafieva, A. O. Dnistrovoho; Peredm. O. H. Astafieva. – Kharkiv : Vesta : Vyd-vo «Ranok», 2009. – 256 s. – (Ukrainska muza).
12. Poza tradytsii. Antolohiia ukraïnskoï modernoi poezii v diiaspori / Upor. B. Boichuk. – Kyiv – Toronto – Edmonton – Ottawa, 1993. – 474 s.
13. Rubchak B. Mity chuzhynky: Uvahy do tvorchosti Patrytsii Kylyny / Bohdan Rubchak // Suchasnist. – 1968. – Ch. 1(85). – S. 25.
14. Smolnytska O. O. Komparatyvnyi analiz «merekhtlyvoi mifolohii» u vybranii poezii Viry Vovk i Patrytsii Kylyny // Kremenetski komparatyvni studii. Vyp. VI. T. 1. 2016. S. 254 – 269.
15. Smolnytska O. Yehypetskyi dyskurs i narodne khrystianstvo yak mova symvoliv u poezii Viry Vovk i Patrytsii Kylyny / Olha Smolnytska // Filolohichni dyskurs. – 2017. – Vyp. 6. – S. 149–163.
16. Smolnytska O. Kulturna samoidentyfikatsiia lirychnoho heroia u vybranii poezii Viry Vovk: aesthetica interior // Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Kulturolohiiia». Problemy kulturnoi identychnosti v situatsii suchasnoho dialohu kultur : materialy IKh mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. (Ostroh, 20-21 travnia 2016 r.). / red. kol. : I. D. Pasichnyk, D. M. Shevchuk ta in. Ostroh : Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia», 2016. Vyp. 17. S. 151 – 160.
17. Smolnytska O. Problema asymiliatsii arkhety piv (na materialy opovidan Viry Vovk «Rodyna» ta «Anhel» zi zbirky «Sviaty hai») // O.Smolnytska // Literatura. Folklor. Problemy poetyky: zbirnyk naukovykh prats. Instytut filolohii Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. – Vyp.33. – Ch.2. – K.: Tvim inter, 2009. – S. 680 – 692.
18. Smolnytska O. O. Mifolohichni ta realistychni oriiientyry vybranoi poezii ukraïnskoï pysmennytsi v Rio-de-Zhaneiro Viry Vovk u zistavlenni z inshomovnyymi virshamy ukraïnskykh poetiv u diiaspori / Smolnytska O. O. // Naukovi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Ser.: Filolohiia. – 2016. – №24. – T. 2. – S. 82 – 84.
19. Tarnashynska L.B. Prezumpsiia dotsilnosti: Abrys suchasnoi literaturoznavchoï kontseptolohii: [monohraf. doslidzh.] / Liudmyla Tarnashynska.

– К.: Vyd. dim »Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. – 543 s.

20. Tkachenko T.I. Reinterpretatsiia Novoho Zavitu v «Karnavali» Viry Vovk / Tetiana Tkachenko // Literaturoznavchi studii. Kyivskiy natsionalnyi u-t im. T.Shevchenka. – Vyp. 10. – K.: VPTs «Kyivskiy universytet», 2004. – S. 314–317.

21. Karabowicz T. Motywy sakralne w poezji «Grupy Nowojorskiej» jako ważny element twórczości oraz ogniwo łączące ukraińską tradycję literacką (Sakralni motywy u poezji Niu-Yorkskoi hrupy yak vazhlyvyi element tvorchości ta zviazku z ukraińskoiu literaturnoiu tradytsiieiu) // Sultanivski chytannia : [zbirnyk statei] / redkol. : I. V. Kozlyk (holova) y in. Ivano-Frankivsk : Symfoniia forte, 2016. Vyp. V. S. 200 – 210.

Summary

Tadei Karabowych

Preserving the Mythical Values of Literature as a Guarantor of the Existence of Spiritual Paradigm of Presence in the Works of Vira Vovk

The article deals with preserving the mythical values of literature as a guarantor of the existence of spiritual paradigm of presence in the works of Vira Vovk. The interpretation of this problem is outlined by the accentuation of the main motives that the poetess used in her works. The emphasis is placed on Christian parallels, on Greek and Roman myths, and on a wide range of native Ukrainian ethno-culture of the Carpathians. Against the general background of the conducted analysis, the broader conclusion is drawn about the existence of the spiritual paradigm of Vira Vovk's thinking. The idealistic worldview of the poetess is connected with the artistic worlds that can exist side by side and complement each other.

Key words: *Vira Vovk, mythical values, spiritual paradigms, religious motives, ideas, symbols.*

Дата надходження статті: «17» жовтня 2019 р.

Дата прийняття до друку: «26» листопада 2019 р.

